

Podťe sa túlať s nami!

Zažime svet plný prekvapení so Zeleným kocúrom

Potulky ročnými obdobiami

Edícia POTULIEK je mnohostranným metodologickým nástrojom, ktorý ponúka veľké množstvo dobre využiteľných možností v rámci kreatívnej pedagógie.

POTULKY sú zbierkou piatich samostatných knižiek, ktoré ale zároveň na seba nadvádzajú a dopĺňajú sa navzájom. Neobsahujú rozprávky v „tradičnom“ slova zmysle, na aké sme zvyknutí. Rozprávky totiž nie sú vopred napísané. Deťom rozprávame príbehy na základe obrázkov, ktoré prechádzajú zo stránky na stránku a tieto príbehy neskôr vrcholia v ďalších vydaniach edície. Takto môžeme byť svedkami rôznych zmien a premien. Sledujeme, ako sa menia štyri ročné obdobia, sme svedkami rôznych miestnych zvykov, či obyčajov a zároveň vidíme postavy v konkrétnych situáciách, ktoré neskôr prechádzajú aj z knižky do knižky.

V knižkách objavujeme, spoznávame príbehy všedných dní, ktoré sú deťom dôverne známe. Postupne vidíme plynúť štyri ročné obdobia a vykresluje sa nám celkový obraz bežného malého mestečka. Miesta dejia sa nemenia, život ubieha na ustálených priestoroch, opakujú sa budovy, námestia a cez všetky štyri zväzky prechádzajú aj konkrétné postavy, ktoré väčšinou vedie konkrétny leitmotív. Dieťa sa postupne naučí špecifiká nielen ročných období, ale učí sa aj orientovať v priestore, zároveň zisťuje príčinu konaní a vidí ich následky. Pritom je neustále podnecované, aby videné veci vyjadriť v slovách, neskôr sa učí formulovať slová do súvislých viet. Knižky nám nenásilnou formou ukazujú aj rôzne pravidlá správania sa v spoločnosti bez toho, aby pôsobili poučne.

POTULKY rozvíjajú prirodzený vývoj reči dieťaťa: na otázky nachádzame odpovede, a ak sa dieťa ešte nevie slovne vyjadriť, ukáže na obrázok.

Rozprávajme rozprávku spolu s deťmi. Rôznorodé súvislosti, ktoré len čakajú na objavenie, podnecujú deti k tomu, aby vytvárali vlastné príbehy a rozprávky. Hľadajme, skúmajme obrázky a vytvorime svoj vlastný príbeh.

Pre koho je určená edícia POTULIEK?

Pre rodičov, ktorí ako prví vkladajú knižku do rúk svojich detí.

Obrázková knižka, ktorá neobsahuje vopred napísaný text, môže byť výborným pomocníkom aj pre „začínajúcich“ rodičov. Listovanie vo vzájomnom objatí rodiča a dieťaťa vytvára intímne puto, cez ktoré sa rodič ľahšie naladí na vlnu porozumenia. Sleduje, ako sa rozvíja slovná zásoba dieťaťa a spoznáva svet taký, ako ho vidí dieťa vôkol seba.

Opatrovatelia, ktorí v detských jasliach pomáhajú deťom pomenovať svet, ktorého sú súčasťou. Hra rozpoznania-ukázania-pomenovania rozvíja prirodzený vývoj rečových schopností dieťaťa.

Učiteľom v materských školách, ktorí práve v najcitolivejšom období vývoja dokážu hrawou formou ukázať deťom nielen bežné, každodenné situácie, pocity a ľudské vlastnosti, ale pomáhajú im otvárať aj brány fantázie. Nami navrhované hry a cvičenia sú vhodné aj pre skupinové hry. Pomocou vizuálnych hier sa môžu zážitky z knižky objaviť aj v prácach detí.

Špeciálnym pedagógom, ktorí cez zaujímavé a pritom nám blízke postavy ozrejmujú každodenný život. Pozornosť detí vzbudzuje jednoduchá, farebná grafika, ktorá je lákavá svojím vizuálnym stvárnením. Knižky ponúkajú veľa možností na samotný rozvoj myslenia, na opakovanie už naučených slovíčok, na samotný rozvoj reči. To všetko sú predpoklady na to, aby dieťa spoznalo svet a taktiež rozširujú proces učenia.

Učiteľom, ktorí môžu hrawou formou priviesť dieťa k učeniu. Čítanie a písanie je s pomocou knižky pestrejšie a formovanie viet na základe videných obrázkov rozvíja slovnú pamäť a rečové schopnosti detí.

Hry

Knižka nám poskytuje možnosť, aby sme – s neustálym zreteľom na stupeň vyspelosti dieťaťa – vyhoveli jeho záujmu o okolitý svet. Pritom neustále zvyšujeme nároky. Majme pritom neustále na pamäti, že musíme brať do úvahy dôležité metodologické aspekty, ako sú postupnosť a hravosť.

Počas hry nezabúdajme ani na riekanku, veršovačku, piesne či iné rozprávky.

Prečo sú POTULKY vhodné aj pre najmenšie deti?

- Pretože stránky sú hrubé, netrhajú sa, ľahko sa čistia.
- Obrázky sú detailne vypracované a vizuálne lákavé na pohľad.
- Pestrá farebnosť spôsobuje estetický zážitok.
- Milé a žartovné postavy sú blízke detskej duši.
- Pomocou bohatého obrazového materiálu môžeme príbehy tvoriť tak, aby v nich dieťa spoznalo vlastné zážitky.

Vizuálna pamäť

Listujeme, pozorujeme, hľadáme. Snažme sa, aby si dieťa zapamätaло niektoré postavy: čo majú oblečené, čo držia v rukách, aké činnosti vykonávajú, ako sa mení ich osobný príbeh. Postavu musí objaviť v zakaždém inej situácii. Ked' napríklad postava po pári stránkach stratí klobúk, dieťa by malo nájsť moment, kedy k strate došlo a ako si postava počínaťa ďalej. Ide o drobné zmeny, ktoré vie dieťa postrehnúť len vtedy, ked' si drží v pamäti postavu z prvých obrázkov.

V tomto veku sa pomaly začínajú vyvíjať funkcie vnímania a ich dovršenie sa očakáva ku koncu šiesteho roku.

- komplexnosť vizuálneho vnímania
- časová postupnosť
- vizuálny rytmus
- vizuálna situácia
- schopnosť rozpoznania celej postavy, pamäť na formy

Rozpoznanie lopty napomáha tomu, aby ho dieťa rovno pomenovalo (alebo to urobí dospelý a dieťa slovo zopakuje), takýmto spôsobom sa k obrázku pričlení význam, čím sa buduje schopnosť porozumieť na základe hovorenej reči.

Obrázok psa je dieťaťu známy, pomenuje ho za pomoc citoslovca, ako „haf-haf“, rodič citoslovce zopakuje a pomenuje zviera pravým menom. Dieťa slovo pes zopakuje, v prípade, že sa mu chce. Môže sa stať, že radšej ukáže na iný obrázok, prípadne ukáže na ten, ktorý už vie pomenovať. Pri tomto procese hry je základom vzájomná komunikácia, interakcia s dieťaťom na základe princípu ukážem-vyslovím-počujem-zopakujem.

Ustálené miesta v malom meste pomáhajú deťom rozpoznať meniace sa ročné obdobia, ktoré vnímajú cez zmenu oblečenia, prírodné javy a konkrétné sviatky.

Proces hľadania, identifikácie a objavovania sa formuje na základe počutého slova cez pasívne poznanie. Neskôr sa z tohto poznania vytvára aktívna slovná zásoba. Objavy sveta pomenúvajú najskôr cez svojskú reč, neskôr preberajú slová od dospelých. Najprv ich zopakujú, potom samostatne pomenúvajú veci na obrázkoch.

Takto naučené slová začnú používať aj v bežnom živote, odhliadnuc od obrázkov a spúšťa sa u detí samostatná reč.

IDENTIFIKÁCIA

(Príklady sa vzťahujú na stránku, kde je DOM.)

Potulky jarou

- Ukáž mi kolobežku, detský kočík, nákladné auto, auto!
- Ukáž mi vtáčiky.

Potulky letom

- Ukáž mi čerešne, jablká, kvety, jahody!
- Ukáž mi otecka, mamičku, dieťatko, starého otca!

Potulky jeseňou

- Ukáž mi jesenný list, tekvicu, hríb, krík!
- Ukáž mi pračku, sporák, žehličku, televízor!

Potulky zimou

- Ukáž mi psíka, mačičku, papagája, králika, veveričku!
- Ukáž mi šoféra autobusu, poštára!

ROZLIŠOVANIE

Farby

Potulky jarou

A) Nájdi farby! Prvú ti ukážem:
zelená: napr. kreslo, autobus, smetiak, žaba
červená: napr. kabát tety, kuchynská stolička
žltá: napr. kačička, auto, lampa

B) Ukáž a pomenuj, ktorá vec je na obrázku červená!
napr. knižka, nohavice, deka

Čo je na obrázku zelené?
napr. autobusová zastávka

Čo je na obrázku modré?
napr. knižka, vedro

C) Akej farby je/sú...
...čiapka tohto dievčaťa? (žltá)
...rukavice tohto uja? (zelené)

D) Akej farby je/sú... (kombinovaná odpoveď)
...topánky pani so psíkom? (červené)
...nohavice uja smetiara? (oranžové)

Potulky letom

A) Nájdi farby! Prvú ti ukážem:
zelená: tráva, listy, poštová schránka
červená: napr. hasičské auto, traktor, motor, jahoda
žltá: napr. pršiplášť, mačička

B) Ukáž a pomenuj, ktorá vec je na obrázku červená!
napr. motor, čerešňa, nohavice

Čo je na obrázku zelené?
napr. listy, kobylka

Čo je na obrázku modré?
napr. balónik, papuče

C) Akej farby je/sú...
...vlasy tejto tety?
...skriňa v detskej izbe?

Potulky jeseňou

A) Prirad farby k obrázkom! (dospelý vykoná požadovanú úlohu a nechá dieťa, aby ju po ňom zopakovalo)

- zelená: napr. kreslo, sveter, tráva, vták, bránka
- červená: napr. lopta, nohavice, topánky, knižka
- modrá: napr. váza, auto, stolička, lampa

B) Ukáž a pomenuj, ktorá vec je na obrázku červená!

- napr. kuchynský obrus, vedro na piesok, knižka

Čo je na obrázku zelené?

- napr. autobusová zastávka, smetiak, kaktus

Čo je na obrázku modré?

- napr. bicykel, fúrik, balónik

C) Akej farby je/sú...

...prasiatko vo dvore?

...orechy?

D) Akej farby je/sú... (kombinovaná odpoved')

...papagáj Riko? (červeno-modro-žltý)

...lopta v detskej izbe? (červená, s bielymi bodkami)

Potulky zimou

A) Prirad farby k obrázkom! (dospelý vykoná požadovanú úlohu a nechá dieťa, aby ju po ňom zopakovalo)

- zelená: smetiak, autobusová zastávka

- červená: napr. knižka, stolička

- modrá: napr. skriňa, malá stolička

B) Ukáž a pomenuj, ktorá vec je na obrázku červená!

- napr. malé autíčko, rukavice

Čo je na obrázku zelené?

- napr. fotel, škatuľa

Čo je na obrázku modré?

- napr. vankúš, topánky

C) Akej farby je/sú...

...kabát tejto tety?

...noha od stoličky?

Veľkosť

Potulky jarou

Smetiarske auto je veľké, detský kočík je... (malý)

Potulky letom

Čerešňa je menšia ako jablko (čo je väčšie)

Potulky jeseňou

Auto na upratanie listov je veľké, fúrik je... (malý, menší)

Modrý bicykel je veľký, oranžový je... (malý, menší)

Potulky zimou

Stolička je malá, fotel je...(väčší)

Množstvo

Spočítajme, koľko vecí je na obrázku! (počítajme spolu, neskôr počítá dieťa samostatne)

Potulky jarou netopier (2), gumená kačička(3)

Potulky letom hnedá stolička (4), bicykel (3)

Potulky jeseňou líška (1), áut na ceste (2), stoličiek v kuchyni (4)

Potulky zimou cestujúcich v autobuse (5), vtáčikov (7)

Čoho je toľko, koľko ukazujem? (ukážeme prstom, alebo hodíme kockou)

Potulky jarou dva: poháre, rýb, päť: vajíčok

Potulky letom tri: kravy, šesť: balónov

Potulky jeseňou dva: kruhy na hojdačke, jedna: anténa na dome

Potulky zimou dva: komíny, jeden: zajac

Tvar, forma

Nájdi tvar, ktorý ti ukážem! (kruh)

Potulky jarou kolesá, hodiny

Potulky letom lopta

Potulky jeseňou lampióny, tekvice

Potulky zimou hodinky, kolesá, veniec

Slovna zásoba

Ukáž na...

Potulky jarou pieskovisko, lampa, auto

Potulky letom záchod, kuchyňu

Potulky jeseňou hríb, uhorku, cibuľu, jablko

Potulky zimou dievčatko, mačičku, posteľ

Čo je na obrázku? (podstatné mená)

Potulky jarou dievčatko, šofér, bocian

Potulky letom veverička, slimák

Potulky jeseňou traktor, osobné auto, bicykel, nákladiak

Potulky zimou pohár, tanier, auto

Poviem ti niečo, nájdi to na obrázku a ukáž!

Potulky jarou fľaška, pílka

Potulky letom Starú mamu, ktorá vyberá ovocie.

Potulky jeseňou Chlapca, ktorý si púšťa šarkana. Mamičku, ktorá nesie bábätko.

Potulky zimou Dievčatko, ktoré beží.

Čo robí? (slovesá – ukazujem na konajúceho, dieťa doplní sloveso)

Potulky jarou číta, máva, beží

Potulky letom maľuje, kŕmi, hojdá sa

Potulky jeseňou nosí, zametá, leží, pozera sa, rozpráva sa

Potulky zimou hrá na gitaru, šteká

Rozširovanie si slovnej zásoby, nové pojmy, slová

Potulky jarou turista, vysávač

Potulky letom zavarenina, chobotnica, sekačka

Potulky jeseňou sťahovavé vtáky, krompáč, pršiplášť, opadané lístie, kŕmidlo

Potulky zimou kaktus, klietka

Orientácia v priestore

Čo sa nachádza na obrázku hore, dole a čo je v strede?

Potulky jarou Nákladné auto je hore, bicykel je... (dole)

Kde je teta?

Potulky letom Mačička je hore, psík je... (dole)

Kde je papagáj?

Potulky jeseňou Veverička je vyššie, kocúr je...(nižšie)

Hniezdo je hore, vták je... (dole)

Líška je dole, divé husy letia... (vysoko)

Potulky zimou Lietadlo je hore, autobus je... (dole)

Kde je zajačik?

Je to na pravej, alebo na ľavej strane?

Potulky jarou Klietka, zajačiky (na ľavej strane)

Kontajner, líška (na pravej strane)

Potulky letom Slnečník, vrana (na ľavej strane)

Bábätko, jabloň (na pravej strane)

Potulky jeseňou Na ľavej strane/naľavo je: búdka na vtáky, mačka a mačiatka

Na pravej strane/napravo je: vrana, traktor, ihrisko s pieskoviskom

Potulky zimou Zajačik, autobus, veverička (na ľavej strane)

Hojdačka, pieskovisko (na pravej strane)

Pochopenie súvzťažnosti

Potulky jarou Čo je pred mamičkou?

Potulky letom Kto sedí pod stromom?

Potulky jeseňou Čo je vedľa zeleného kresla? (stôl s knižkou)

Čo vidíš za mrežami? (kanvicu)

Potulky zimou Kto stojí vedľa bicykla?

Priľahovanie slov k pojmom

Potulky jarou Zajac je zvieraj. Nájdi aj iné zvieratky. Skupiny pojmov môžu byť: vtáky, nábytok, záhradné hračky, dopravné prostriedky.

Potulky letom Jahoda je ovocie. Nájdi ešte viac ovocia. Skupiny pojmov môžu byť: kvety, vtáky, ovocie.

Potulky jeseňou Krompáč je náradie. Nájdi ešte iné náradia! (lopata, rýľ, hrable, pílka) Skupiny pojmov môžu byť: jesenné plody, zvieratá, zamestnania.

Potulky zimou Papagáj je vták. Nájdi iné vtáčiky. Skupiny pojmov môžu byť: hračky, vtáky, nábytok.

HRY NA ROZVOJ PAMÄTI

Verbálne hry

Potulky jeseňou

Zavtorme knižku, opíšme vec, ktorú chceme nájsť na obrázku, potom knižku otvorme a nechajme dieťa, aby ju našlo.

Nájdi izbu, kde sú jablká na skrini!

Nájdi netopiera na povale!

Vytvárajme čím ďalej, tým dĺhšie spojenia slov a poprosme dieťa, aby po pamäti priradilo k slovám obrázky na konkrétnej strane!

Nájdi hríby, jablká, šípky, malú a veľkú tekvicu!

(ďalším krokom na rozvoj pamäti môže byť cvičenie, aby našlo veci v presnom poradí, ako boli vyslovené)

Vizuálne hry

Potulky jeseňou

Poprosme dieťa, aby si pozorne prehliadlo okolie autobusovej zastávky! (zatvorme knižku)

Čo bolo vylepené na prednom skle autobusovej zastávky?

Čakal niekto na autobus? Ak áno, opíš postavu!

Vymenovania, priradovania

Potulky jeseňou

Postupujeme zľava doprava, ukazujeme a pomenujeme
napr. hrnce na kuchynskej linke, náradie v komore

FUNKCIE NA PREMÝŠLANIE

Potulky jeseňou

Porovnávanie

Toto je červený list na strome. Nájdí ešte jeden!

Na kresle je vankúš. Vidíš ešte niekde vankúš?

Pravda alebo lož?

V komore sú tenisové rakety. Pravda alebo lož?

Vo veľkej zelenej klietke na druhom poschodí je vták. Pravda alebo lož?

Opozitá

Mačiatka sú malé, ich mamička je... (väčšia)

Rúra na ľavej strane je hrubá, rúra na pravej strane je... (tenšia)

Príčina a následok

Opravár zaťal krompáčom do rúry, preto...

Pes vbehol medzi pohrabané lístie, tým pádom...

Vylúčenie

Nájdí uja, ktorý nemá fúzy!

Nájdí dopravný prostriedok, ktorý nejde po ceste!

Rozpoznanie situácie

Čo sa mohlo prihodiť?

František a Andrea nadvihli obrovskú tekvicu. Prečo?

Na dvore zrazu z ničoho nič začala striekať fontána. Čo sa stalo?

UDALOSTI PRELÍNAJÚCE SA ZBIERKAMI

Narodí sa bábätko

Potulky zimou

Tehotná mamička si číta v dome.

Potulky jarou

Narodí sa bábätko, mamička ho tlačí v detskom kočíku.

Potulky letom

Mamička sa hrá s dieťatkom.

Potulky jeseňou

Mamička ide na lampionový sprievod s bábätkom, ktoré povyrástlo.

Stavia sa škôlka

Potulky zimou

Začnú kopať základy na stavbu.

Potulky jarou

Steny stavajú z tehál.

Potulky letom

Už je hotová aj strecha, nasadzujú okná.

Potulky jeseňou

Otvorenie škôlky oslavujú lampionovým sprievodom.